

státu z Národní banky v různých formách (státní podíl na zisku, bankovková daň, dividendy ze státní třetiny akcií N. banky), a teprve zbytek, nedostávající se do 77 milionů má býtí doplacen státem hotově. Se vzrůstem obchodů banky následky zvětšení obchodního krytí bankovkového bude přirozeně tento státní příplatek stále klesati.

Druhou pravidelnou roční splátkou bude obnos 33 milionů, placený přímo ze státní pokladny. S touto splátkou je v souvislosti povinnost Národní banky rozmnožiti každoročně svoji zlatou a devisovou rezervu aspoň sumou stejně hodnoty, čímž bude postupně vybudován zlatý poklad národní, nevyhnutelně nutný k vyrovnávání mezinárodních platů, neboť vzhledem k značnému rozsahu našeho dovozu a vývozu nutno stále udržovati naši platební bilanci v rovnováze a tím stabilní kurs naší měny.

Vedle úmluvy o amortisaci státovkového dluhu obsahuje smlouva též ustanovení o jeho zúročení ve smyslu předpisů novely o cedulové bance. Ustanovení tato jsou jen povahy subsidiární, platíce pouze pro případ, že by Národní banka nevyplácela dividendu aspoň 6%, což už první bilance ukázala jako případ nepravděpodobný.

Smlouva státu s Národní bankou upravuje tento vzájemný poměr způsobem přesným a cílevědomým, jak patrně z uvedeného obsahu. Stabilisace československé měny, programově zastávaná vládou už v novele k zákonu o cedulové bance, doznává tu splnění svého administrativního předpokladu způsobem skoro ideálním. Jest jistě i osobním dostiúčením, může-li tuto smlouvu předložiti Národnímu shromáždění ministr, jemuž stabilisace čs. měny byla vědecky založeným programem od počátku našeho měnového osamostatnění.

Dr. Vybrál.

O zahraničním studiu přednášel na členské schůzi Všehrdu dne 22. března J. M. prof. dr. O. Sommer. Přednáška měla ráz informativní a podávala stručně přehled všech otázek souvisejících se zahraničním studiem právníků. Zejména dotkl se přednášející otázky, zda má právník jíti do ciziny mezi studiem, anebo až po doktorátě a eventuálně po určité praxi. Přednášející zastával názor, že teprve po skončení studij, a zejména po určité době praxe může právník náležitě těžiti z pobytu a studij v cizině, když sám již ovládá látku a má úplný přehled. Pěkně charakterisovány byly též systémy studia a kulturní ráz jednotlivých zemí, a probrány přednosti, jež skýtá studium a pobyt v nich.

Přednáška byla velmi čteně navštívěna (as 150 osob), a setkala se se značným úspěchem, který utvrdil výbor v úmyslu pořádati pravidelně členské schůze s přednáškami, jež neprávem v posledních letech byly opomíjeny.

J. B.

LITERATURA.

Dr. Alfred Verdross: *Die Verfassung der Völkerrechtsgemeinschaft*. — Wien-Berlin, 1926, str. I—X a 228.

Již od r. 1914 pracuje vídeňský internacionalista Verdross na vybudování jednotného právního systému, který by zahrnoval i právo mezinárodní. Je předním stoupencem monistické theorie a poslední dobou snaží se naléztí základní normu jako východisko právního systému v nadstátním předpokladu. Tomuto vědeckému cíli je věnována již kniha: *Die Einheit des rechtlichen Weltbildes auf Grundlage der Völkerrechtstverfassung* (1923). Ve své poslední práci, jež je věnována ústavě mezinárodního společenství, rozvíjí do hloubky svou konstrukci poměru práva vnitrostátního k mezinárodnímu a s hlediska primátu práva mezinárodního podává výklad těch právních norem, které regulují mezinárodní společenství. Jde tu o ústavu v materiálním smyslu, která však spočívá na právu obyčejovém.

Kniha je rozdělena na tři části, z nichž první jedná o jednotě právního systému, druhá o učlenění mezinárodního právního řádu a třetí o mezinárodním kompetenčním rozhranění.

V úvodu první části spisu brojí právnímu empirismu, který upírá právu povahu normativní a správně zdůrazňuje, že k právnímu chápání je třeba objektivní normy. V novější právní filosofii lze pozorovati vážné snahy o zjištění objektivní hodnoty práva, objektivního základu, který Verdross a u nás jemný myslitel Kallab hledají v hodnotě spravedlnosti. Tato hodnota je zárukou objektivnosti práva. Jednota právního společenství je dána jednotou práva. Přes to nespývá autorovi právní řád s právním společenstvím, což s hlediska noetického nepokládáme za důsledné. Vychází od celé řady právních pospolitostí a stopuje jejich vzájemný poměr, totiž koordinace, nadřaděnosti a podřízenosti. Na to se obrací k mezinárodnímu společenství.

Otázka mezinárodního společenství, daného jednotným právem mezinárodním, je v theorii velmi sporná. Spor se točí kolem problému, zda platí skutečně jednotný právní řád mezinárodní? Tu je zkoumatí, zda a jak je právo mezinárodní spíato delegačním řetězem s ostatním právem. Autor to formuluje takto: o jednotném právu mezinárodním lze mluvit jen tehdy, když veškeré normy práva mezinárodního vykazují spojitost mezi normami delegujícími a delegovanými. K tomu je třeba, aby tu byla základní norma, z níž bylo by možno odvozovati ostatní normy vůbec. Zjištění takové normy, jež by byla v čele právního systému, ve sféře mezinárodní, bylo by vítězství primátu práva mezinárodního.

Odmítaje primát státního právního řádu, hledá autor onu mezinárodní základní normu. Nejde tu o nějakou pozitivní normu, nýbrž o normu normologickou, která je podmínkou veškerého právního pozitivismu. S Grotiem ji spatruje v zásadě: pacta sunt servanda.

Pod vlivem methodologických prací posledních let hledá právní pozitivismus svou objektivní základnu a tu theorii práva mezinárodního není nic bližšího než návrat k přirozenoprávní škole. Význačným stoupencem tohoto směru je bystrý italský internacionalista Anzilotti, který v druhém vydání svého systému práva mezinárodního: *Corso di diritto internazionale* (1923 a n.; dílo není posud ukááno, ani jeho první díl) odvozuje platnost práva mezinárodního ze zásady: pacta sunt servanda. Tato zásada má být posledním důvodem platnosti práva. V knize Verdrossově lze konstatovati pronikavý vliv Anzilottův.

Verdross spatruje i základ vnitrostátního práva v mezinárodní základní normě. Lze však z práva mezinárodního odvoditi platnost vnitrostátního právního řádu? Která norma práva mezinárodního deleguje vnitrostátní právní řád? Zda autor nalezl takovou normu, ukážeme při problému uznání státu.

V druhé části spisu pojednává autor o učlenění mezinárodního práva. Opírá se o moderní konstrukci právního systému, který se skládá z norem hierarchicky položených. Přijímá tedy theorii o stupňovitosti práva, kterou vybudoval Merkl a Sander. Právní systém představuje pyramidu, jejímž vrcholem je podle Verdrose mezinárodní základní norma. Tato norma odkazuje na mezinárodní smlouvy a na právo obyčejové, pokud jde o obsah práva mezinárodního. V právu mezinárodním, jak autor případně poznamenává, je právo smluvní, formované na stejném stupni s právem obyčejovým. Na věci ničeho nemění čl. 38 Statutu Stálého mezinárodního soudního dvora, který vychází ze zásady, že *lex specialis derogat generali*. K provedení norem práva mezinárodního je třeba státních norem, takže stupňovitost práva nekončí u práva mezinárodního. A tu je činiti rozdíl mezi sférou, v níž státy mohou podle svého volného uvážení stanoviti obsah práva, a sférou, v níž jsou státy pouze výkonnými orgány mezinárodními, ježto jsou zavázány provésti určitým způsobem normy práva mezinárodního. Autor činí správně rozdíl mezi samostatnou a přenesenou mezinárodní působností.

Velikou pozornost věnuje autor pramenům práva mezinárodního. Mezinárodní základní norma povolává prostředně státy k produkci práva mezinárodního, když odkazuje na vnitrostátní právo. Státům přísluší určití orgán, jenž je povolán k tvoření mezinárodní smlouvy. Přes to je z orgánů jednotlivých smluvních stran složený orgán orgánem mezinárodního práva. Při výkladu smluvního práva přimyká se Verdross k znamenitým výkladům Anzilottiovým. Speciální kapitola jedná o obyčejovém právu, jakož i o obecných právních zásadách, jimiž je rozuměti právní zásady společné právním řádům kulturních států.

Důležité jsou i výklady o provádění norem práva mezinárodního, a to jednak státy samými, jednak zvláštními mezinárodními orgány. O mezinárodním urovnávání sporů se zřetelem k rámci práce je pojednáno přirozeně stručně, ale jest učiněna zmínka o důležitých smírčích komisích, jichž vzorem jsou předválečné smlouvy Bryanovy.

Pozoruhodné jsou i kapitoly jednající o svazech států, o Společnosti národů a o státech, v nichž je zřejmý vliv Kelsonovy státovědy. Státy prohlašuje autor za nejdůležitější větvě mezinárodního právního řádu. Suverenitu států chápe jako bezprostřední podřízenost právu mezinárodnímu. Právo mezinárodní vybavuje státy autonomií, takže jsou oprávněny dáti si samostatně ústavu, avšak musejí zříditi orgány, jež jim umožňují plniti mezinárodní povinnosti. Autor se dotýká otázky, zda stát jako takový je mezinárodní skutečností, t. j. jedině od práva mezinárodního regulovaná skutečnost. Odmítá po našem názoru neprávem Anzilottiův názor, jakoby stát byl vymezen jen v mezinárodní teorii, nikoli však v právu mezinárodním. Normativně je problém formulovati takto: Stanoví sice podmínky uznání státu, ale nikoli podmínky, za nichž má stát platiti za vzniklý. Uznáme-li, že stát jako takový existuje již před uznáním, čili že již před uznáním má svou ústavu, pak vznik státu je totožným se vznikem ústavy. Je proto správný názor, že vznik státu je metaprávní skutečností, na niž právní řád navazuje.

Hájí-li se opačný názor, pak je se Sandrem zastávati, že ústavní zákony vznikají teprve mezinárodním uznáním, pro kteréžto tvrzení nelze v právu mezinárodním naléztí nejmenší opory. Stát prý se konstituuje až v uznávacím řízení, při němž se zkoumá, zda faktum »stát« neodporuje právu mezinárodnímu. Kdyby tomu tak bylo, tu by byla platnost vnitrostátního práva odvozena z práva mezinárodního. Ježto ale tomu tak není, je Verdrossův názor o primátu práva mezinárodního petitio principii, poněvadž neprokázal normy, která by delegovala vnitrostátní právní řád. Autor uznává, že stát i před uznáním má určitou právní způsobilost a tím že mezinárodní uznání nemá konstitutivní povahy.

Pokud jde o postavení papežské stolice, upozorňuje, že je nutno činiti rozdíl mezi mezinárodním subjektem »církvní stát«, jenž již neexistuje, a mezinárodním subjektem »papežská stolice«.

Autor se dotýká i aktuální otázky, totiž zda jednotlivec má mezinárodně-právní subjektivitu.

Třetí a poslední část spisu probírá mezinárodní regulaci státní kompetence. Jedná se tu o výlučné věcné příslušnosti, o místní příslušnosti a jejich druzích. Přehledně jsou probány zásady územního práva. Původní mezinárodní nabytí území je spojeno se skutečným panstvím, jež je předpokladem výlučné místní příslušnosti. Místní příslušnost lze získati také odvozeným způsobem, totiž cestou smluvní. Pojem státního území konstruuje autor ve shodě s Henrichovou kompetenční teorií a vyslovuje se právem proti teorii vlastnické, kterou nejnověji hájí italský publicista Donati. Také státní kompetence v cizím státním území je probána. Zmínky zasluhuje i pojednání o rozsahu státního území, poněvadž registruje i nejnovější pokusy o vymezení státního území, pokud jde o vzduchový prostor a o teritoriální vody. Spis je ukončen pojednáním o mandátech Společnosti národů a o právním režimu, jemuž podléhá širé moře.

Četba spisu Verdrossova bude s užitekem pro každého, kdo hledá poučení o základních problémech práva mezinárodního. Spis, připsaný památce vynikajícího rakouského internacionalisty Lammasche, je též cenným příspěvkem k právní noetice a lze o něm bez nadsázky říci, že je mimořádným obohacením literatury práva mezinárodního. Kdo chce vědecky nebo prakticky pracovat v právu mezinárodním, nemůže nový Verdrossův spis ignorovat. I když se autorovi nezdařil průkaz primátu práva mezinárodního, přece lze s větší částí autorových výkladů souhlasit. Není pochybnosti, že vývoj práva mezinárodního spěje k nadstátní organizaci lidstva, ale dosud neposkytuje právo mezinárodní takových norem, aby bylo lze bezpečně pokládati suverenitu jednotlivých států za překonané stanovisko. Přehlízíme-li obě monistické skupiny, vidíme, že se v poslední době množí řady těch, kdož základní právní normu vidí ve vnitrostátním právním řádě.

Jestliže doporučujeme četbu Verdrossova spisu, děje se tak v přední řadě se zřetelem k metodologickým základům spisu a v neposlední řadě i vzhledem k samostatnému pojetí dosavadních výsledků teorie práva mezinárodního.

Dr. Bohumil Kučera.

Karl Engliš: Handbuch der Nationalökonomie. — Nákladem R. M. Rohrer, Brno—Lipsko. — 1927. — 8°. — Str. 591. Když vydal německy svoje »Základy hospodářského myšlení« (»Grundlagen des wirtschaftlichen Denkens« Brno, 1925), bylo lze očekávat, že také svoje další dílo »Národní hospodářství« uvede v německém rouše na světové forum. Bylo u nás už mnoho debat o způsobu uvádění našich vědeckých prací v mezinárodní známost a mnoho sporů — zejména v poválečných letech — o t. zv. německou a západnickou orientaci naší vědy. Za mnoho všeobecných úvah o tomto tematě mluví skutečnost vydání německé knihy, jako je tato. Řekněme přímo: I kdyby nebylo přímých podnětů z řad německých čtenářů k vydání knihy, o nichž se autor v předmluvě zmiňuje, nemohl se autor ani chvíli rozmýšlet, v kterém ze světových jazyků by dílo vydal. Nehledě ani ku známému různému stupni ochoty u různých národů respektovat názory importované z ciziny zabývá se kniha všude tam, kde přináší nové názory, problémy, které jsou přímo charakteristické pro vědu německou: problémy noetiky a systematicky vědy hospodářské.

Obsahem jest kniha, upozorňující na sebe již svojí zevní velmi vkusnou úpravou, shodná s českým vydáním, o němž bylo svého času v tomto časopise referováno (roč. VI., č. 8, str. 239). Proto se chceme zde zmíniti pouze o významu vydání německého.

V referátě o českém vydání bylo řečeno, že knížka zdařilým způsobem spojuje účel praktický s theoreticko-vědeckým. Je jisto, že v literatuře německé, která je tak bohatá na praktické a stručné příručky vědecké, nebude na Englišovu knížku pohlíženo jako na dosud scházející pomůcku praktickou a pedagogickou, jak tomu bylo u nás, ačkoliv i tam okolnost, že celý komplex všech věd hospodářských zpravidla tradovaných odděleně, je shrnut v jediné neveliké knížce, bude snad i z tohoto praktického hlediska vítána. Hlavní význam německého vydání však tkví v tom, že se jím názory autorovy dostávají do německé světové literatury. Englišova kniha bude pro německou vědu zajímavá — jak jsme řekli shora — jednak metodologicky jednak svojí systematickou; a ovšem též novým řešením celé řady speciálních otázek, které spočívá právě na Englišově metodologii. Metodologicky a noeticky jest nejzávažnější poslední (šestý) oddíl knihy: Nationalökonomie als Wissenschaft, zejm. jeho druhá část: Philosophie des wirtschaftlichen Denkens, třebaž že obsahuje v podstatě totéž, co jeho dříve vydané Grundlagen. Pro německou literaturu, která se tolik zabývala problémy noetickými (Stammler, Stolzmann, rakouská škola, Licimann a j.) bude nově ono Englišovo čisté logické pojetí teleologie a všech základních pojmů národohospodářských chápáných dosud převážně psychologicky. Po stránce systematické bude jistě zajímavá ona velkolepá Englišova soustava celého komplexu věd-

ního, hospodářské theorie subjektivistické i objektivistické, všech národohospodářských politik i finanční vědy, provedená důsledně z jednotného hlediska. Ze speciálních problémů, jichž řešení setkává se v německé vědě pravděpodobně se zájmem uvádíme příkladmo v teorii subjektivistické zákony individuálního hospodaření, zejm. řešení problému cenového, v teorii objektivistické problém distribuce (známý německý »Verteilungsproblem«).

Některé vlastnosti knihy, které se v českém vydání jeví jako přednosti, nebudou snad právě tomuto účelu německého vydání na prospěch. Jest to předně přílišná její stručnost a zhuštěnost, tak neobvyklá, jak známo, ve vědecké literatuře německé. Je nebezpečí, že zevní forma knihy jako příručky v poměru k ohromné materii v ni zpracované, nebude v německé vědecké veřejnosti správně pochopena. Za druhé je to ta okolnost, že Engliš se nevypřádává s dosavadními názory vědeckými při řešení jednotlivých problémů uváděje nejdůležitější díla pouze úhrnně v kapitole o dějinách národního hospodářství. I tento způsob tradování nových vědeckých myšlenek stojících v rozporu s dosavadními názory je v německé vědě neobvyklý a je možno, že i v tomto směru mnoho německých čtenářů neoceňují dosti autorův úmysl obětovatí tento způsob práce snaze po nejmenším možném rozsahu knihy.

Přes to nepochybuje, že kniha svým myšlenkovým bohatstvím a originalitou i v německé literatuře národohospodářské, tak bohaté a stále se množící, pronikne. A je-li vůbec překládání našich vědeckých děl do světových jazyků zatím zjevem ojedinělým, nepochybuje, že tato Englišova kniha bude — národohospodářsky vyjádřeno — jedním z nejskvělejších předmětů kulturního exportu československého, v oboru vědeckém žel dosud tak slabého.

—n—
Dr. Hynek Kubišta: O státní podpoře stavebního ruchu. Zprávy pro mezinárodní sjezd pro péči bytovou a výstavbu měst ve Vídni v měsíci září 1926, publikace Sociálního ústavu č. 29, v Praze, 1926, 80, stran 20. Cena není označena. — Knižka zabývá se nejprve stavebním ruchem v Československu, podává přehled vývoje poměrů až do dnešní doby a zmiňuje se o připravovaném novém zákoně bytovém. Pak pojednává o stavebním ruchu v Anglii, Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Holandsku, Itálii, Maďarsku, Německu, Rakousku, Španělsku, ve Svýcařích a ve Spojených státech amerických. Dr. Jindřich.

Zákon o sociálním pojištění. Nákladem Antonína Šefla v Berouně, 1925, 80. Stran 109. Cena není označena. — Knižka počíná zcela kratičkou předmlouvou, ve které se praví, že chce seznámiti dělníka se zákonem, pro něho důležitým, poněvadž veřejný tisk, zvláště noviny, dělníka dostatečně nepoučí. Jinak obsahuje pouhou textaci zákona o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří ze dne 9. října 1924, č. 221. Sb. z. a n., aniž by přičinila sebe menší poznámku nebo vysvětlivku, ba neuvádí ani pořadové číslo zákona, pod kterým byl zákon vydán ve Sbírce zákonů a nařízení. Jaké byly asi důvody, jež vedly k vydání knížky této? Buď má informovat dělníka o sociálním pojištění, jak předmluva poznamenává; pak však nesmí obsahovati pouhou textaci zákona, nýbrž lidový výklad jeho. Snad knížkou touto měl býti publikován zákon, jež vydavatelstvo pokládalo z jakýchkoliv důvodů za důležitý v příručnější formě, než v jaké vychází naše Sbírka zákonů a nařízení. Dle znění krátké předmluvy tomu však tak není. Nutno si uvědomiti, že chceme-li informovat laika nebo širší veřejnost o obsahu zákona toho či onoho, musíme tak učiniti způsobem přehledným a přístupným, poněvadž jen tak vzbudíme jeho zájem pro věc a docílíme, že knížku dočte a snad i hlavní ustanovení si zapamatuje. Citací pouhého zákona, zvláště zákona tak obtížného, jako je zákon právě zmíněný, nepoučíme pravidelně čtenáře, nýbrž vezmeme mu chuť k studiu materie již prostě tou skutečností, že uvedeme číslo paragrafů (— naši laické veřejnosti z velké části již paragrafy samy sebou nejsou příliš sympatické —), zvláště pak tím, že citujeme do- slovně a bez vysvětlivek odkazy zákona na zákony jiné (na př. na branný zákon, pensijní zákon atd.) nebo i na určité paragrafy tohoto

zákonu; tím tedy nutíme čtenáře k studiu zákona a nepodáváme mu přehledně to, co bychom mu jinak snadno mohli podati a tak jej informovati. Vydáváním publikací takovýmto pohodlným způsobem nedocílí ovšem vydavatelstvo toho, čeho docíliti chtělo: informovatj děl-nika a vzbuditi jeho zájem.

Dr. Jindřich.

Základní problémy sociálního pojištění. — Vydáno Mezinárodním úřadem práce v Ženevě, přeloženo do češtiny se svolením tohoto úřadu, publikace Sociálního ústavu č. 27, v Praze, 1926, 8°, stran 126. Cena 16 Kč. — O knize této, jež vyšla v roce 1925 v Ženevě ve francíně a v němčině, referovali jsme již v čísle 7. minulého ročníku našeho časopisu (str. 215.) a dodáváme, že překlad do češtiny se podařil, že zní pěkně a že je zřetelný a bezvadný. Kniha ta má velkou cenu svým obsahem nejen pro odborníky, nýbrž i pro celou naši veřejnost a třeba přiznati zásluhu Sociálnímu ústavu, že se postaral o její přeložení a vydání.

Dr. Jindřich.

Prof. Ing. Josef Fuksa: Bilanční odpisy a jejich zdanění. Stran 176. Praha 1926. Cena 36 Kč. Týž: **Reservní fondy a jejich zdanění.** Str. 87. Praha 1926. Cena 20 Kč. Nákladem vlastním. Expedice Praha II., Palackého 11. — Fuksa je uznaným odborníkem v oboru soukromé ekonomiky. Práce jeho nemají chyb, které pramení buď v nedostatku theoretického školení nebo naopak zase v přílišném theoretisování. Dovede správně vystihnouti jádro problému a správně rozvrhnouti si látku; v theoretickém zpracování bohatě využívá svých praktických vědomostí a veliké znalosti odborné literatury. Tyto přednosti literárních prací Fuksových lze sledovati i v svrhu uvedených spisech, jimiž pokračuje v obsáhlém svém díle »Nástin soukromé ekonomiky obchodní, průmyslové a zemědělské«. První spis věnován je výkladem theorie a praxe bilančních odpisů po stránce účetní, bilanční, kalkulační a početní, se zvláštním zřetelem k problémům daňovým. Autor přiblíží k metodám a k technice odpisů v rozmanitých formách podnikatelských a k jejich funkci po stránce hospodářské; zvláštní váhu klade na otázku zdanění bilančních odpisů, v níž přiblíží k dnešnímu stavu finančního zákonodárství a k příslušné judikatuře, i k daňové reformě. V druhém spisu probírá nejdůležitější otázky z theorie a praxe rezervních fondů se zvláštním zřetelem k jejich zdanění. — Oba spisy jsou cenným obohacením naší odborné literatury.

Kizlink.

Osnova zákona o přímých daních, rozhovor na schůzích Sociálního ústavu dne 2., 10. a 29. listopadu 1926. Publikace Sociálního ústavu č. 28, v Praze, 1926, 8°. Stran 58. Cena není označena. — Kniha obsahuje přednášku senátora Františka Modráčka o účasti zaměstnanců na zisku a osnově zákona o přímých daních a přednášku Dra Emila Meissnera o osnově zákona o přímých daních se zřetelem k sociální a daňové spravedlnosti. O obsahu obou těchto přednášek bylo pojednáno již v našem časopise v čísle 5. tohoto ročníku na straně 146 a ns. a poukazujeme na tento referát.

Dr. Jindřich.

Sbírky Kompasů. Vydavatelstvo této sbírky jest skutečně neúnávným ve vydávání potřebných zákonů československých. Některá vydání jsou již úplně rozebrána, takže vydavatelství přikročila k vydání druhým (Živnostenský řád, Trestní zákony) nově upraveným a doplněným. K dalším vydáním máme však jedno přání. Veškeré sbírky zákonů jsou knihami, které se neukládají za sklo do knihoven, nýbrž téměř denně se v nich listuje, každý den se jich užívá. Jest proto nutno, aby knihy byly řádně vázány a opatřeny silnějšími a trvanlivějšími deskami. Dnes se již prvá vydání rozpadávají. Doufáme proto, že vydavatelstvo postará se při dalších sbírkách o řádnou vazbu a lepší desky; sbírka tím jenom získá.

Dr. Josef Mrůzek.

Vladimír Nosek: Anglie a náš boj za samostatnost. — Čin, Praha 1926. Str. 214. 8°. — Rozumějme dobře titulu: jde o to, vylicit poměr Anglie k našemu odboji. A Anglie, toť anglické veřejné mínění, jak pravi autor hned na prvních stránkách. A veřejné mínění — toť tisk, dodáme si my, abychom správně pochopili, jaký úkol si Nosek vytkl. Jeho kniha nemá historicky obsáhnouti všechny práci naší kolonie v Anglii, ani práci našich anglických přátel, ani naši diplomatickou

akci, pokud se týkala Anglie. Má vyličiti jednu z nejdůležitějších složek našeho zahraničního odboje: publicistickou propagandu. Pozvolně získávání anglického tisku pro naši myšlenku je jediným thématem pěti kapitol Noskovy knihy. Podává se pečlivá reprodukce všeho, co se v Anglii za války o nás napsalo a veřejně povědělo. Některé partie se tak stávají souvislou sbírkou výstřížků z anglických žurnálů. A právě v tomto pilném shromáždění novinářského materiálu, k němuž měl autor, působící za války v londýnské tiskové kanceláři, nejlepší přístup, je hlavní význam knihy. Pozornost se věnuje především — a právem — projevům Masarykovým v anglickém tisku; místy se z nich překládají celé dlouhé pasáže. A nemůžeme říci, že by Noskova kniha při svém chudém programu neměla snad dramatické živosti. Právě naopak. Těžiště práce je totiž v detailním zachycení diskuse, provedené v anglickém tisku o osudu Rakouska. »Rozbítí Rakousko« bylo heslo, vržené do anglické a světové veřejnosti. A bylo velmi těžkým úkolem, dobýti tomuto heslu všeobecného uznání. Pět kapitol, z nichž každá zahrnuje jedno období tohoto odboje, odpovídá přesně pětidílnému rozvržení dramatu: nálada angl. tisku při vypuknutí války, naprostý nezájem na osudu rakouských národů a spíše obavy před rozkladem staré monarchie; příchod revolučního hesla »rozbijte Rakousko«; diskuse, rozvířená o tom v tisku, kritická doba odboje v roce 1917 až do dubna 1918; získání všestranných sympatií a na konec — na místo katastrofy v dramate — vítězství. — Mimoděk se bohužel stává Noskovo líčení osvobozovacího boje poněkud jednostranným. Celý boj se počíná jevit jako řada akademických soubojů perem. Úzké vymezení látky však autorovi nedovolovalo více. — Mohli-li bychom vyslovit nějaké přání, bylo by to připojení jmenného a věcného rejstříku, anebo alespoň podrobnějšího a přehlednějšího obsahu. —ček.

Václav Vojtíšek: Praha. Z moderního rozvoje města. Výňatek z almanachu »Sedesát let československé samosprávy«, vydala akc. spol. »Orbis« v Praze, 1926, 4°, 30 stran, cena není označena. — Práce tato pojednává o vývoji hlavního města Prahy jak po stránce vnější, tak i po stránce vnitřní; všímá si tedy vývoje plošné rozlohy, výstavby, architektiky, dopravních prostředků, atd., stejně jako pak pojednává o vývoji hospodářském, národním, kulturním a uměleckém. V knize je také zmínka o některých úkolech Velké Prahy, které rutno nezbytné provést. Celá kniha je doplněna obrázky některých významných budov pražských, náčrty projektů připravovaných staveb a grafickými tabulkami o některých periodických jevech (úmrtnost, nemocnost, atd.)

Dr. Jindřich.

Junius: Pařížská komuna 1871. V Praze 1926. Komun. knihk. Str. 56. 3 Kč. — Kniha vyličuje stručně všechno, co předcházelo období komuny a působilo na vývoj dělnického hnutí ve Francii a hlavně v Paříži. Líčí pozvolný přechod Paříže k období komuny, ustavení a intenzivní činnost její, nedostatek správné taktiky a účinnosti, který způsobí krvavý pád komuny a tím i konec prvního uvědomělého pokusu o proletářskou revoluci. Upozorňuje na chyby komuny v třídním boji, aby vyvarovala proletariát v budoucnosti před podobnými a ukázala, jak je možno se z nich učit. Knížka je korekturou mylných, ale běžných názorů o pařížské komuně.

Radim Koloušek.

Prof. Dr. Franz Bloch: Das Schulwesen der Tschechoslowakei. 2. díl: **Die Fachschulen.** Vyšlo jako 35. svazek Stieplovy »Gesetz-Sammlung des Tschechoslowakischen Staates«. Liberec 1926. Cena 100 Kč, str. 1112. — Je to druhý díl sbírky, jejíž první část tvořil soubor »Die Mittelschulen 1923«. Pod »Fachschulen« jest, jak praví podtituly, rozuměti: vyšší průmyslové školy a učiliště pro textilní průmysl, umělecko-průmyslové školy, průmyslové školy odborné, mistrovské školy, obchodní školy a akademie, učiliště zemědělská a lesnická, odborné školy pro ženská povolání, hospodyňské školy, průmyslové a obchodní školy pokračovací (pro učedníky), zemědělské školy odborné (zimní školy), zemědělské lidovýchovné školy (pokračovací kursy). Jak už zde viděti, je pojem »odborné školy« značně rozšířen,

čímž stoupá jen značně praktičnost díla. Podobná publikace byla tím potřebnější, poněvadž od doby posledních informačních studií a sbírek v tomto oboru (Heinrich Redl: Die Verwaltung des gewerblichen Schulwesens in Oesterreich I., II., Vídeň 1907/8 a »Die gewerblichen Fortbildungsschulen in Oesterreich«, Vídeň 1910) jednak vznikla celá řada nových druhů škol, jednak bylo vydáno — zvláště od převratu — takové množství zákonů, nařízení, výnosů a j., že odborník ztrácel mnoho času sbíráním jich. Kniha je dobrým přehledem po našem odborném školství a mnohá z jejích dílčích částí obsahuje prvý překlad toho kterého českého textu do němčiny. Tato obsažná sbírka může sloužit nejen jako studijní pomůcka odborníkovi, nýbrž k informaci též kruhům obchodním, průmyslovým a zemědělským. Obsahuje materiál do konce dubna 1926 v lexikálním seřazení; na konci je připojen obsažný rejstřík. Gustav Zvěřina.

Příručka všeobecného vzdělání. Pro občanskou a vojenskou výchovu upravili št. kpt. Fr. Kučera a Dr. R. Tschorn. Díl II., část první, Praha 1926. Vydal Čsl. vědecký ústav vojenský. Stran 290. 8°. — Druhý díl příručky, věnovaný politické a kulturní minulosti čsl. lidu, vychází několik let po prvním, který byl určen výchově mravní a občanské. A máme-li již pronést své mínění o něm: zcela bez ukřivdění lze se tvářiti skepticky k výchovnému poslání tohoto druhého dílu mezi těmi, pro něž je »Příručka« především zamýšlena: v řadách vojska a v širokých vrstvách lidových. Podnik vyrůstá druhým dílem v jakousi encyklopedii čsl. vlastivědy a ukazuje se nejen založeným v dostatečně šíři, nýbrž proniká mnohdy do hlubin vědění naprosto ne všeobecného. Ukazují to i jména příspěvatelů, většinou učitelů universitních, ukazuje to i důsledné uvádění literatury příslušného předmětu na konci článků, ale především je tu svědectví jednotlivých pojednání samých. —ček.

Sbírka vzorců k nespornému, konkursnímu a vyrovnávacímu řízení. Upravil Antonín Hartmann. Vydalo ministerstvo spravedlnosti. V Praze 1927. Nákladem Československého Kompasu na Smíchově. Str. 476. Cena váz. Kč 120. — Před rokem vyšla sbírka pro civilní řízení soudní vydaná výnosem ministerstva spravedlnosti pro soudy, nyní pak vychází péčí sekčního šefa ministerstva spravedlnosti jaksi pokračování a doplnění její vydáním souborných vzorců k nespornému řízení, konkursnímu a vyrovnávacímu řádu. Sbíрка tato byla upravena podle sbírky Dra Fr. v. Némethy, doplněna však byla dále vzorci z věstníku ministerstva spravedlnosti, a opatřena doplňky a vysvětlivkami podle změn mezi tím nastalých. Jest v prvé řadě určena pro soudy, pro něž také jednotlivé vzorce budou tištěny k úřední potřebě, čímž se usnadňuje vnitřní chod soudcovy úřadování, když pro často se opakující případy bude mít formulář, jenž vyplní pouze jménem stran, po případě jej upraví podle své potřeby. Formuláře ty však budou vítány také advokáty a notáři a to jednak proto, že poznají tím, jak soud úřaduje uvnitř, i proto, že žádost stran jest v podání formulovati tak, aby byla co nejdříve a nejnázje vyřízena, aby pak soud mohl do svého rozhodnutí převzítí správně formulovanou žádost strany. Sbíрка obsahuje, jak nadpis již uvádí, příklady z řízení nesporného, jako: projednání pozůstalosti, poručenství a opatrovnictví, vzorce při řízení o zbavení svéprávnosti, dále vzorce při vedení jmění poručenců a opatrovanců (čísla 122 až 172, zvláště neoznačená), řízení o věcech manželských, při umoření listin a různé jiné vzorce. Dále následují vzorce při vyřizování věcí firemních, vzorce řízení konkursního a vyrovnávacího. První díl této publikace setkal se se zaslouženým úspěchem. Nepochybujeme, že i tentokráte tomu tak bude. dnk.

Dr. F. Pelikán a Dr. B. Dratková. Logika. — Praha. »Sfinx«, 1926. »Škola vševedná« sv. 7., for. malý 8°, str. 256. — V nové sbírce, redigované univ. prof. Dr. Kádnerem, vyšla minulého roku přehledná logika. Je možno na ni upozorniti jako na pomůcku psanou formou přístupnou, jež se vždy jistě osvědčí v rukách právníků. Je to dobrý rovněž příspěvek do této sbírky, která se má státi postupně českou,

»Geschenkou«, ale má nadto v programu postupovati plánovitě od širších témat k užším.

Rudolf Koss, Mocran et Mocran. — Praha, 1927. Nákladem ?. Zvláštní otisk ze »Zpráv Českého zemského archivu«, sv. VII., 8°, str. 28. — Je a sotva bude kdy více zajímavých problémů v historii jednotlivých států, než jsou vzájemné politické vztahy. Mezi nimi pak nebude nikdy na místě posledním otázka poměru českého státu k říši německé. Neboť její řešení rozpadá se na řadu problémů dalších a historik stejně jako právník chtít nechť musí se uchylovat k domněnkám opřeným o kombinace, tu jistější, onde odvážnější. Takovým problémem skoro však stěžejním je t. řečený »Mocran et Mocran«. Historie nepotřebuje opakování: mezi listinami z r. 1212, kterými se odměnil nově zvolený »král římský« Fridrich Přemyslu Otakarovi za jeho pomoc proti Otovi IV. nalézá se listina ze dne 26. září, kterou se odměňuje Fridrich markraběti moravskému Jindřichu Vladislavovi, bratru Přemyslovi. V listině této se čte, že císař za odměnu věrných služeb dává Vladislavovi »Mocran et Mocran« se všemi právy a příslušenstvím a vymíňují si toliko služby, které se odedávna konaly pro císařský dvůr. Věc sama by nebyla záhadná a mohlo by zůstatí při původním výkladu Palackého, že šlo o udělení léna na obojí »Mokřany«, kdyby bylo možno lehkó zjistiti polohu této obce ze XVII. stol. A tu regist této listiny v Bočkových »Miscellanea« v Moravském zemském archivu přiměl Bretholze, aby vykládal toto záhadné místo jako písařskou chybu a četl je »marchionatum Moraviae«. Stanovisko Bretholzovo bylo pak obecně přijato jako správné a zejména německým právním historikům přišlo vhod, neboť bylo možno podepřítí mínění, že Morava stála v lenní závislosti vůči říši.

Koss, známý právním historikům již řadou svých prací, pracuje v korunním archivu českém, musil nezbytně dojítí i na t. zv. »mokranskou« listinu. Je především zajímavó, že originál listiny nenachází se, jak by se dalo očekávatí, v moravském zemském archivu, nýbrž v českém korunním archivu. Skutečně už v menším kopiáři z l. 1355—1360 je tato listina zapsána jako »confirmatio marchionis Moraviae super Mocran et Mocran«. Koss sleduje další inventáře, dochází k názoru, že všechny inventáře 14., 15. i 16. stol. rozumí jí jako obce »M. a M.«. V německém překladě inventáře Matouše Chlumčanského dokonce se po r. 1501 mluví o »herrschaft«. Nejdůležitější však je zmínka jakéhosi Oldřicha Vincenta v jeho vlastním inventáři pro kancelář císa. Rudolfa II., v němž se výslovně mluví, že Karel IV. koupil »Mockaren und Lindaw« za 12.400 hřiven stříbrných roku 1370 a výslovně se podotýká, že jde tu o nové získání statků r. 1212 darovaných Fridrichem. Koss hledal v korunním archivu listiny k této koupí Karla IV. a skutečně se mu podařilo naléztí listinu i sumou identickou datovanou 4. června 1373, kterýžto rozdíl v datu proti údají Vincentovu není jistě při odstupu 200 let nijak na závadu. Kromě toho nalézají se v korunním archivu další dvě listiny z r. 1373 a 1374, jimiž rupínský hrabě Albrecht potvrzuje splátky úhrnové ceny. To shoduje se i topograficky: Lindava leží v anhaltském kraji Srbišti (Zerbst), Möckern v magdeburském kraji Jerichov, čímž by byla vyslovena rovnice »Mocran = Möckern«.

Koss však se pokusil vyvrátiti domněnku Bretholzovu i s jiného ještě stanoviska, nejen starými registry z inventářů, k nimž se druží velmi zajímavá poznámka registrační na rubu listiny jasně mluvící o »M. et M.« Shledal doklady, kdy u listin se setkáváme s chybami a ukázal, jak vždy takovou chybu lze dobře zdůvodnití, kdežto právě v případě »M. et M.« zůstáváme, jestliže předpokládáme, že jde tu o písařskou chybu, před nevysvětlitelnou záhadou. Jasně se tu po rozboru Kossovu jeví, že nebylo tu se vsí možnou pravděpodobností v konceptu »Marchionatum Moraviae«, jež by dopouštělo pochybení v »M. et M.«, jemuž by opisovač nebyl rozuměl. tím spíše, že skladatel konceptu i písař čistopisu byla nejspíše osoba jedna a táž. Koss kromě toho srovnal znovu obsah »mokranské« listiny a dospěl k velmi přesvědčivému názoru, že její obsah vůbec se neshoduje s vývojem státoprávních poměrů.

Jest nejprve povšimnouti si metody Kossovy práce, Bretholz ve své studii o »Mocran et Mocran« vyšel ze starého registru této listiny. Také Koss šel touto cestou, ovšem zásahí mnohem nazpět a doplnil naše znalosti i takovými rozbory, jako jsou dorsální poznámky. To je veliké plus Kossovy práce proti Bretholově a protože přes všechny přesvědčivé doklady leccos nám zůstává nevysvětleno a také asi už zůstane vždy nevysvětlitelné, jako proč vedle sebe se udává totéž jméno a pod.,*) musíme i Kossovy výřečky bráti jako dohad, ale proti Bretholově kombinaci, jako dohad co nejpravděpodobnější. Hlavně však musíme — a to je výsledek z Kossovy práce nejcnější — odmítnouti mokrancovou listinu jako pramen pro lenní závislost Moravy na říši.

Jestliže je tedy možno odmítnouti výklad Bretholzův jako bezvýznamný, dobře poukázal Pekař ve svém referátě o práci Kossové, že vlastně tím bylo vůbec vůbec otřeseno dosavadní hledisko o poměru Moravy k říši. Zprávu o otržení Moravy od Čech Fridrichem Barbarosou r. 1182 čerpáme jedině z kroniky Jarlochovy, nikoliv však z pramene listinného, Pekař dobře ukazuje na jiné místo v Jarlochově kronice, které vysvětluje (či dá se vysvětliti), že Konrád počínal si na Moravě jako nezávislý na knížeti pražském, že však bylo jasno, jak je toto jeho stanovisko protiprávné. Vyslovuje se, že bude příště možno mluvit jen podmíněně, jako na př., že není vyloučeno, že r. 1182 císař udělil Moravu Konradovi jako říšské markrabství a pod. A ještě něco: Pekař poukazuje, že ani s titulem markrabským nevíme si co počít po tomto řešení a zvláště proto, že tento titul se objevuje dříve před r. 1182. Upozorňuje, že vlastně je to nižší titul pro ty, kteří se zvali vévody moravskými a nadhazuje otázku, zda není spíše produktem závislosti na knížeti pražském. Prostě a krátce: Práce Kossova odhalila nejen vratkost domněnky Bretholzovy, nýbrž ukázala nám i nutnost zcela znovu zrevidovati otázku poměru Moravy k říši. Dobře jen, že této katastrofy se nedožil Alfred Fischel, který dovedl řešení dosavadního tak dobře využití pro své politické účely. Milosrdný Osud dal mu odejíti právě v čas minulé léto. Ča.

Prof. Roscoe Pound (Harvard University): Právní věda našeho času ve svých význačných rysech. Přeložil Dr. Jos. Schützner. Zvláštní tisk z časopisu »Právní obzor«, Bratislava, 1927. Strán 14. — Dekan harvardskej univerzity, reprezentant americkej metodologie právnej, ktorú sám nazýva inžinierskou a ktorá sa shoduje s filozofiou instrumentalistickou a pragmatickou, shrnuje tu v kondenzovaných kapitolách svoje názory na postavenie a problémy dnešnej právnej vedy. Oproti analytickému hladisku právnických abstrakcií zastupuje sám hladisko funkcionálne a spoluprácu práva so všetkými ostatnými spoločenskými vedami. Z problémov, ktoré predkláda pre anglo-americké zeme je snáď najdôležitejším problém kodifikácie práva, ktorý by pri nesol právnu istotu do terajšieho zmätku common law.

Ačkoľvek Pound tvorí svoje právne-filozofické názory na vedec-kom impulzu europskom, predsa jeho metóda je nová a Právny instrumentalizmus bude snáď práve tak významným hnutím, akým bol ve filozofii pragmatizmu Williama Jamesa. I-r.

*) Koss vyslovil domněnku, že tu snad šlo o nějaké Horní a Dolní Mokřany. Nebylo též nemožno mysliti na Staré a Nové. Pro tuto otázku, jejíž odpovědění by bylo velmi důležité, chybí nám historie této obce a sice dějiny nejstarší. Je možno také podotknouti, že Möckern svým tvarem poukazuje na původ slovanský a je nepochybně starou slovanskou obcí, kolonizovanou Němci, jak jsme toho v tomto kraji tolikráte svědky.